

Hæmsko

Ingeniør Arne Rosenkvist
arne.rosenkvist@mail.mira.dk

Begrebet "hæmsko" er gået ind i det danske sprog som noget, der lægger en bremse på tingene. Det vejhistoriske hjørne har sat sig for at få det på plads i den rette historiske kontekst (som sammenhæng skal hedde nu om dage).

At køre en hestevogn ned ad stejle bakker uden forsvarlig bremsning er farligt. Og i de gode gamle dage, før vejene blev asfalteret, var det her, hæmskoen kom ind i billedet. Hæmskoen eller bremseskoen blev sat under baghjulene på hestevognen, der så nærmest slædede sig ned ad den stejle bakke.

De veje, der var så stejle, at man skulle bruge hæmsko, endte som oftest ved en vandløbskrydsning. Mange af de gamle hulveje opstod på denne måde, hvor denne slædning af vognhjulene slæbte meget materiale ned til bakkens fod. Regnvandet gjorde så resten af arbejdet med at udgrave hulvejene. Det materiale, der blev bragt ned til vandløbet, blev til vadesteder over vandløbet.

Min interesse for emnet opstod, da jeg for mange år siden flyttede til de stejle bakker langs Vejle fjord. Nærmeste vej til hovedvejen gik ned ad Hundalsbakken med et fald på mellem 70 og 100%. Ifølge de gamle på egnen hed den Hunddalsbakken, fordi man her skulle bruge en hæmsko, der her på egnen blev kaldt en "hund". Det sumpede sted nedenfor bakken ved bækken blev af folkeviddet døbt "Hundsrov". Alle her ved stadig, hvor det er, selvom det nu er blevet en asfalteret vej.

Ved lidt rundspørgen er der ikke fundet andre steder i landet, hvor hæmskoen er kaldt en hund, og det må derfor betragtes som en lokal betegnelse her fra egnen på grænsen mellem Bjerre og Hatting Herreder.

En hæmsko fra "Slesvigske Vognsamling" i Haderslev. Foto: Arne Rosenkvist.